

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place:

Fysiske størrelse | Physical extent:

Harald Høffding.

Fichte's "Taler Til den Tyske Nation" og
Nordslesvigernes nationale Kamp

[Kbh.] : I. Cohens Bogtrykkerier, 1899

11 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

Fr. H. Gung Brander

med udsigt Holm

Harald Høffding

HARALD HØFFDING

1899

Fichte's „Taler til den tyske Nation“

og

Nordslesvigernes nationale Kamp.

DA Eldre Særbog 8°

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021313565

Fichte's „Taler til den tyske Nation“ og Nordslesvigernes nationale Kamp.

I.

Et Folk bliver til, naar fælles Skæbne og fælles Arbejde frembringer Fællesskab i Sindelag og Tankegang. At man hører til samme Folk, kendes paa, at man deler Fare og Tryghed, Spænding og Haab, Harmes og Beundring med hverandre under Skæbnens Gang gennem Historien. Dermed forbinder sig Tilbøjeligheden til at vende tilbage til de samme Minder og til at forme beslægtede Idealer. Schweiz's Eksempel viser, at et fælles Sprog ikke er absolut nødvendigt.

Under lykkelige Forhold er Staten den ydre, faste Organisation, inden for hvilken Folkets Liv udfolder sig. Men Historien viser Eksempler paa en Modsætning mellem Folk og Stat, især naar en Befolkning ved Erobring bliver løsreven fra den Stat, den i lange Tider har tilhørt. Folket maa da føre Kampen for sin Bestaaen uden en Statsmagts Midler og ofte i Modsætning til den bestaaende Stats Magt.

I Begyndelsen af dette Aarhundrede var der en Tid, i hvilken det nu saa mægtige tyske Folk fik Brug for denne Skelnen mellem Folk og Stat, og en af dets mest energiske og patriotiske Sønner trøstede sine Landsmænd med denne Forskel. Det har for os Danske — med Henblik paa den Kamp, vore nordslesvigske Landsmænd føre for Bevarelsen af deres Sprog og deres Nationalitet — sin Interesse at fremdrage

denne Episode. Det er dette, der har bragt mig til paa ny at læse J. G. Fichte's „Reden an die deutsche Nation“ (1808).

Lad mig først minde om den historiske Situation, i hvilken disse Taler bleve holdte.

Under Revolutionens og Kejsertidens Krige, der for en stor Del gik ud over Tyskland, havde Preussen, efter en kort Deltagelse, holdt sig tilbage. Det havde roligt set paa Øster-rigs Nederlag og det tyske Riges Opløsning. Men da kom Turen til det. I Slaget ved Jena (1806) blev den preussiske Krigsmagt slaaet til Jorden. Den ene Fæstning maatte over-give sig efter den anden. Napoleon holdt sit Indtog i Berlin. Kongen og Regeringen flygtede til Königsberg, og da Fjenden ogsaa kom her, længere øster paa. Ved Freden i Tilsit (1807) afstod Preussen det Halve af sit Landomraade og kom for Resten af Riget i en fuldstændig Afhængighed af Sejrherren. Dets Politik i ydre, til Dels ogsaa i indre Anliggender bestemtes af Napoleon. Denne vaagede mistænksomt over enhver Be-vægelse i det overvundne Land, han mente kunde blive ham farlig. Saaledes maatte den energiske Statsmand von Stein afskediges; ja, han blev erklæret fredløs og maatte drage til Udlandet.

Under disse Forhold opstod hos de Bedste i Tyskland den Overbevisning, at der maatte vindes i det Indre, hvad der var tabt i det Ydre.* Det var under disse Forhold, at Jo-hann Gottlieb Fichte i Berlin i Vinteren 1807—1808 holdt sine „Taler til den tyske Nation“. Franskmandene holdt endnu Berlin besat; Fichte's Ord overdøvedes ofte af de franske Trommer paa Gaden, og ofte gik der det Rygte, at han var bleven arresteret. Napoleon har dog ikke anset denne „Ideo-log“ for farlig.

II.

Før vi gaa ind paa Talernes Indhold, maa vi gøre lidt nærmere Bekendtskab med Talerens Personlighed.

* I en Betænkning af Overpræsident von Vincke blev det udtrykkeligt udtalt, at det gjaldt »at generobre i det Indre, hvad Staten havde mistet i ydre Omfang«. (Smlg. R. Haym: *Wilhelm von Humboldt*. Berlin 1856, p. 262.

Fichte var en sachsisk Bondesøn, født i Aaret 1762. Hans Forældre vare fattige, og Drengen hjalp dem i deres Profession, Væveriet, eller passede Gæssene. Han udmærkede sig tidligt ved sin klare Opfattelse og sin gode Hukommelse, og det blev Anledningen til, at han opnaaede en videre Uddannelse af sine Evner. En Adelsmand fra Omegnen kom en Søndag for sent til Kirke, og da han gerne vilde vide, hvad Præsten havde sagt, blev Gaasedrengen Johann Gottlieb hentet og holdt hele Prædikenen for ham. Adelsmanden besluttede nu at sørge for den opvakte Drengs Undervisning og hjalp ham frem til at blive Student. Efter sin Velgørers Død havde Fichte nogle trange Aar. Han led Nød og var ofte ved at fortvivle aldeles. Kun den energiske Villie, som var Hovedtrækket i hans Karakter, holdt ham oppe og bevarede ham for Selvmord. Det lykkedes ham at opnaa en Huslærerplads i Zürich, og dette Schweizerophold blev i flere Henseender betydningsfuldt for ham. Han lærte frie, republikanske Forhold at kende, og han stiftede Bekendtskab med Pædagogikens Reformator Pestalozzi. Han læste i de følgende Aar Kant's Skrifter, der bleve afgørende for hans hele aandelige Retning, og kom ogsaa under et Besøg i Königsberg i personlig Berøring med den gamle Mester. I Aaret 1794 blev han Professor i Filosofi i Jena og udfoldede her en omfattende og betydningsfuld Virksomhed. Hans Filosofi er ikke let at fremstille i stor Korthed. Han fandt det selv overordentligt vanskeligt at give en tilfredsstillende Fremstilling af sin Filosofi; hele sit følgende Liv igennem arbejdede han paa at faa et klart Udtryk for sin Tanke, uden at nogen Form helt fyldestgjorde ham. Hans filosofiske Standpunkt er karakteriseret ved, at han paa én Gang tager sit Udgangspunkt i Videnskabens højeste Problemer og opfatter Tænkningen som Udslag af Personlighedens inderste Væsen. Medens Henvisning til det personlige Moment i Tænkningen for saa Mange betyder, at man skal høre op med at tænke, betød den for Fichte netop Nødvendigheden af en saa meget des større Anstrenge: det gjaldt om, at Tænkningen kunde give et saa klart og konsekvent Udtryk, som muligt, for Personlighedens For-

hold til Erfaringen. Konsekvens i Tanken og Karakter i Villien vare for ham uadskillelige. Erfaringen havde for ham større Betydning i praktisk end i teoretisk Henseende: Verden, som Erfaringen viser os den, er blot det Materiale, vor Villie skal bearbejde, — Grundlaget for vor Pligt. — Fra ortodoks Side blev han anklaget for Ateisme, og ved et utvivlsomt Indgreb i den videnskabelige Lærefrihed blev han afsat fra sit Professorat. Han levede nu i nogle Aar i Berlin og blev derpaa preussisk Professor. Efter Jenaslaget drog han til Königsberg, og da ogsaa denne By blev besat af Fjenden, drog han over til København.

I København boede Fichte hos den berømte Jurist Anders Sandøe Ørsted, som i sin Ungdom var en begejstret Tilhænger af ham. Det har sin Interesse at se, at Fichte er kommen i nær Berøring med udmærkede Repræsentanter for de nordiske Landes Aandsliv. I Danmark vare begge Brødrene Ørsted hans store Beundrere og forstode paa selvstændig Maade at bearbejde de Paavirkninger, de modtog af ham. Nordmanden Henrik Steffens havde været hans Tilhører i Jena og omtalte ham med Begejstring paa sine berømte Forelæsninger i København. Den svenske Filosof Benjamin Højjer havde under sit Ophold i Dresden omgaaedes Fichte og vist sig som en energisk Tænkner under deres hyppige Diskussioner. Et Sted i »Taler til den tyske Nation« finder maaske sin Forklaring ved de Erfaringer, Fichte saaledes havde gjort. Det maa tilføjes, at hans Indflydelse paa det danske Aandsliv har været meget betydelig. Hans Personlighedslære paavirkede dels gennem Ørstederne, dels gennem Steffens og Sibbern den danske Tænkning paa en grundigere Maade end senere den Hegelske Filosofi. Gennem Sibbern og Poul Møller gaar der Tanke-traade fra ham til Søren Kierkegaard, og direkte har han grebet stærkt ind i Grundtvigs personlige Udvikling, hvad jeg straks skal anføre et Vidnesbyrd om.

Da Freden i Tilsit var sluttet, vendte Fichte tilbage til Berlin og holdt her i den følgende Vinter de Taler, vi nu skulle beskæftige os med. Ved det nye Universitet i Berlin var han meget virksom, men hans Virksomhed blev ikke lang.

Han blev smittet af en Feber, hans Hustru havde paadraget sig ved at pleje de Saarede, og døde i Begyndelsen af Aaret 1814.

Grundtvig skrev et Mindedigt over ham, i hvilket han, den ortodokse Præst, udtaler, hvilken Vækkelse han skylder den for Ateisme anklagede Filosof. To af de mest betegnende Vers af dette Digt skulle her anføres:

Gottlieb Fichte! Ved din Kæmpegrav
 Stander dybt bevæget jeg i Aanden;
 Stirre maa jeg paa din Vandringsstav,
 Som saa brat dig brødes udi Haanden.
 Taarer falder og fra Øjelaag
 Sagte ned paa sorte Kistelaag,
 Røre maa sig over Grav min Tunge;
 Men hvad kan, hvad tør den vel udsjunge?

Fichte! Ja den Stund, jeg vandrer her,
 Ej jeg kan, og ej jeg maa dig glemme,
 Ej fornægte, at du varst mig kær,
 At mig glædede din Kæmpestemme;
 Den mig vakte af min falske Ro,
 Den mig vækkede til Tvivl og Tro,
 Vækkede mig til at ihukomme
 Sandheds Lys og Kærlighedens Blomme.

III.

Fichte spørger i sine „Taler“ først og fremmest, om der endnu gives et tysk Folk, og om dets fortsatte Bestaaen i dets ejendommelige og selvstændige Væsen kan hævdes og fortjener at hævdes. Den ydre Selvstændighed er tabt. Sejrherren bestemmer, hvilken Del Tyskerne skulle tage i Historiens store Begivenheder. Men den ydre Underkastelse bør ikke medføre den indre. Aanden skal Erobreren ikke kunne kue. Kampen med Vaabnene er forbi. Men der staar en anden Kamp tilbage: for aandelig Selvstændighed, for Tankens og Karakterens Udvikling:

„Lad os være paa vor Post over for den Behagelighed, der kan være ved at tjene; ti den røver endog vore Efterkommere Haabet om fremtidig Befrielse. Dersom vor ydre Virken

lægges i hæmmende Lænker, saa lad os desto dristigere hæve vor Aand til Tanken om Friheden, til Livet i denne Tanke, til kun at ønske og begære denne ene Ting. Selv om Friheden for en Tid forsvinder fra den synlige Verden, saa give vi den et Tilflugtssted i det Inderste af vore Tanker, saa længe indtil den nye Slægt vokser op omkring os, der faar Kraft til ogsaa i det Ydre at fremstille denne Tanke. . . . Lad blot ikke vor Aand kues og underkastes og bringes i Fangenskab, lige som vort Legeme!“

Der gives nemlig et Omraade, som Sejrherrens Skinsyge ikke har lukket: det aandelige Livs og særligt Opdragelsens Omraade! Der maa da de tilbageblevne Kræfter anvendes. At tabe sig i Smerte og Sorg over det Tabte nytter ikke.

Lad frem for Alt ikke Sejrherrens Overlegenhed føre de Overvundne til ubetimelig Beundring! En saadan Beundring vil let faa Udseendet af Frygt. Og den vil stride mod Folkets gamle Maalestok for Storhed!

„Nej, brave tyske Landsmænd, saadan Uforstand forblive langt fjernet fra vor Aand, — saadan Besudling forblive fremmed for vort Sprog, der er formet til Udtryk for Sandheden! Lad Udlandet juble i Forbavselse over enhver ny Begivenhed, — lad det i hvert Aarti danne sig en ny Maalestok for Storhed, skabe sig nye Guder og tale Gudsbespottelse i sin Iver for at prise Mennesker! Lad os beholde vor gamle Maalestok for Storhed: at stor er kun den, der med Begejstring fatter de Ideer, som stedse kun bringe Held over Folkene! Og lad os overlade Efterverdenen Dommen over de levende Mennesker!“

Haabet om en bedre Fremtid bygger Fichte paa det tyske Folks Ejendommelighed. Det er et Urfolk, der bor paa sin egen Grund fra umindelige Tider, og som har bevaret sit gamle Sprog — i Modsætning til de germaniske Stammer, der bosatte sig paa romersk Grund og dør uddannede de nylatinske Sprog. Paa Sproget lægger Fichte en overordentlig stor Vægt i national Henseende. „Hvilken umaadelig Indflydelse maa ikke Sprogets Beskaffenhed have paa et Folks hele menneskelige Udvikling! Sproget ledsager jo den Enkelte helt ind i hans Sinds hemmeligste Dyb ved al hans Tænken og Villen.

Det hæmmer ham, eller det bevinger ham. Det forbinder hele den Menneskemængde, der taler det, til at udgøre en eneste Aand. I det mødes det Sanselige og det Aandelige og smelte saaledes sammen, at det ikke er muligt at sige, om Sproget selv er sanseligt eller aandeligt.“ — Men frem for Alt er det tyske Folk et Folk med Sans for Inderlighed, Oprindelighed og Personlighed. Hvad det tyske Folk har sat ind i Verden af aandeligt Arbejde, vidner herom. *Reformationen* var en Kamp for aandelig Frihed, et Gennembrud af Personlighedens Trang. Netop fordi det tyske Folk tog det gamle Kirkesystem med saa dyb Alvor, følte den Trang til en Befrielse fra det; de Folkeslag, der affandt sig med det gamle System paa en mere overfladisk Maade, kunde ikke føle en saadan Trang til at befries fra det. Den af Leibniz og Kant grundlagte tyske *Filosofi* har — i Modsætning til andre Folks Filosofi — særligt Blik for Livets indre Betingelser; den opfatter ikke Sandheden som Noget, der kan modtages blot ved ydre Paavirkning, men som Noget, der maa erhverves gennem Udløsning af frie Kræfter. Ogsaa paa *Opdragelsens* Omraade — især i Pestalozzi's Pædagogik — ytrer sig den samme Tendens til at gaa inde fra ud ad, til at vække Kærligheden og Trangen til Emnet og ikke paatvinge Kundskaben ude fra. Det er Pestalozzis Pædagogik, Fichte støtter sig til i det Udkast til en ny Nationalopdragelse, der udgør saa stor en Del af Talernes Indhold. Den skal udvikle til Selvstændighed, gøre Dannelsen til en personlig Ejendommelighed, fra først til sidst sætte den Unges Selvvirksomhed i Gang. —

I Løbet af den Karakteristik, Fichte saaledes giver af sit Folk for at indgyde det Mod og Lyst til at være sig selv, udtaler han lejlighedsvis, at de Træk af ydre og indre Ejendommelighed, han fremhæver, ogsaa gælde for de skandinaviske Folks Vedkommende. Utvivlsomt er denne Bemærkning ikke fremkommen uden Indflydelse af de Erfaringer, Fichte selv havde gjort gennem Bekendtskabet med udmærkede Repræsentanter for det nordiske Aandsliv. —

Efter at have karakteriseret sit Folk indskærper Fichte den betydningsfulde Forskel mellem Folk eller Fædreland og

Stat.* Hvad der hører til samme Folk eller Fædreland, har først og fremmest samme Sprog:

„De, der tale samme Sprog, ere allerede forud for al menneskelig Kunst ved selve Naturen forbundne ved en Mængde usynlige Baand. De forstaa hverandre indbyrdes og formaa at vinde stedse klarere gensidig Forstaaelse; de høre sammen og udgøre et naturligt og uadskilleligt Hele. De kunne ikke optage noget Folk af anden Herkomst og andet Sprog i sig og blande sig med det, uden at volde sig selv Forvirring og mægtigt forstyrre sin Udviklings sunde Fremgang. Af denne indre, ved selve Menneskets aandelige Natur dragne Grænse bestemmes saa igen Boligernes ydre Begrænsning, og efter den naturligste Opfattelse af Tingene ere ingenlunde de Mennesker, der bo inden for visse Bjerge og Floder, derfor ét Folk, men omvendt: Menneskene bo sammen (naar Lykken har føjet det saa, skærmede af Floder og Bjerge), fordi de allerede forud vare ét Folk i Kraft af en langt højere Naturlov.“

Det er efter Fichte's religiøse Opfattelse tilsidst en af Livets inderste Kilde udspringende Lov for Udvikling, der udgør det enkelte Folks Væsen. Det Evige spalter sig i en Række af specielle Livsformer, fordi det ikke kan udtømmes i nogen enkelt Form. Denne særlige Udviklingslov eller specielle Livsform er hvad man kalder et Folks Nationalkarakter. Den Enkelte, der lever under denne Lov, vil ikke med klar Bevidsthed kunne fatte Alt hvad der ligger i den; men ved skjulte Traade hænger den Enkelte gennem sin Nationalitet sammen med det oprindelige Livs Kilde. Derfor strider det mod Aandslivets guddommelige Orden, at et Universalmonarki skulde træde i Stedet for de forskellige Nationaliteter. Lige som Fichte tidligere tog Ordet mod dem af sine Landsmænd, der glemte den nationale Sorg i Beundring for Verdenserobreren, dette Overmenneske, saaledes taler han her mod dem, der mente, at Nationaliteternes Tid nu var forbi og fandt Trøst over

* Den ottende Tale har til Overskrift: »Hvad et Folk er i Ordets højere Betydning, og hvad Fædrelandskærlighed er«, og kommer til det Resultat: »Folk og Fædreland ligger langt ud over Staten i dette Ords sædvanlige Betydning«.

deres Folks Undergang i Tanken om at skulle tilhøre en Verdensstat. Der laa for Fichte i denne Tanke en Raahed, som forgreb sig paa det Hellige, „et Indgreb i den aandelige Verdens højeste Lov“, efter hvilken Menneskehedens Væsen kun kan aabenbares i højst mangfoldige Nuancer, dels enkelte Personligheder, dels Folkeslag.

Staten betyder i Modsætning til Folk og Fædreland den sociale Ordning, der sikrer Retten og Freden og gør Handel og Vandel mulig. Den er kun Middel og Betingelse eller ydre Apparat for det ideale Indhold, der udfolder sig i Folket og lever i Fædrelandskærligheden. —

Det var Grundtankerne i de Ord, Fichte henvendte til sine Landsmænd i Nødens Tid.

IV.

Der fremtræder for den, der sammenligner Fichte's Taler med de danske Nordslesvigeres Forhold, ikke blot slaaende Ligheder, men ogsaa betydningsfulde Forskelle. Men i det Store og Hele kunne de Danske i Slesvig styrke deres Mod og Haab i Kampen med den tyske Patriots Ideer. Han har jo udtrykkeligt erklæret, at de ikke blot finde Anvendelse paa hans eget Folk, men ogsaa paa Folkeslag som de nordiske.

Nordslesvigerne ere et Urfolk, baade hvad Jorden og hvad Sproget angaar. De bo paa deres Fædres Jord, og de tale deres Fædres Sprog. De have et Fædreland at bevare, selv om de ved Erobring ere komne til at tilhøre en fremmed Stat. Fordi et Land er erobret, blive dets Beboere ikke derfor — det har Fichte lært os — en Del af det erobrende Folk. Der er endnu, efter at Vaabnenes Kamp er forbi, en Kamp at føre om Sproget og Nationaliteten, en Kamp, i hvilken nogle af de højeste og ædleste Egenskaber, Mennesker kunne udvise, finde Anvendelse. Det gælder Troskaben mod sig selv, Bevarelsen af den aandelige Ejendommelighed.

Men Forholdene ere vanskeligere i Nordslesvig, end de vare i Preussen paa Fichte's Tid. Han kunde henvise til, at der dog var ét Omraade, paa hvilket Erobreren ikke havde tænkt paa at lægge Haand, nemlig det aandelige Liv, særligt

Opdragelsen. Det var Napoleons brutale Foragt for „Ideologerne“, der lod ham overse de aandelige Kræfters Betydning i Verden. Magthaverne i Slesvig kende denne Betydning. Deres Skinsyge strækker sig ogsaa ind paa dette Omraade. Man vil gennem Skolen og ved at gøre det fremmede Sprog til eneste Undervisningssprog tilintetgøre den erobrede Befolknings Nationalitet. Det røber ganske vist en Forstaaelse for hvad aandelige Kræfter betyde, som Napoleon ikke havde. Men det røber en langt større Brutalitet at anvende Tvang paa det aandelige Omraade, end helt at ignorere dette. Selv i Oldtidens paa Erobring grundede Stater fik de Overvundne ofte Lov at beholde deres Sprog og i det Hele deres aandelige Liv uhæmmet.

Til Erstatning nyde Nordslesvigerne godt af de Reformere, der indførtes i Preussen i Nødens Tid efter Tilsiterfreden, saa vel som af de politiske Rettigheder, der skyldes den korte Frihedstid efter 1848. De have borgerlige Rettigheder at hævde som Medlemmer af den Stat, der har erobret dem, og de kunne sende Repræsentanter til dens lovgivende Forsamlinger. Derigennem have de Midler til at sætte visse Grænser for Tvangen og til at bringe deres Tanker frem i det offentlige Livs Former. Kampen bliver derved ikke blot en rent aandelig Kamp, men tillige en Kamp om Retten.

Den Aand, der fører Magthaverne til at fare frem i Nordslesvig, som de gøre, er ganske vist helt forskellig fra den Aand, der gaar igennem Fichte's Taler. Det er Reaktionens, Bureautiets og Militarismens Aand. Den meldte sig meget hurtigt i Preussen, efter at den Begejstring, Fichte og en hel Række af aandsbeslægtede Mænd havde vakt, var bleven brugt som et politisk Middel i Frihedskrigen. Da Fichte's „Taler“ ti Aar efter hans Død skulde udkomme paa ny, mødte de Censurhindringer: de vare nu blevne en farlig Bog. De to Sider i det tyske Væsen, Idealiteten og Brutaliteten, træde her i Modsætning til hinanden. Vi maa ikke forse os saaledes paa den sidste, at vi glemme, hvor meget vi skyldte den første. Vi maa tvertimod glæde os over, at vi kunne appellere til det Ædleste og Bedste i den tyske Folkeaand over for den

Fremfærd, der nu øves mod vore fraskilte Landsmænd. Vi kunne indanke deres Sag for de Ideers Domstol, til hvilke de Bedste i Tyskland tog deres Tilflugt, da det var Nødens Tid for dem.

Man har under Tiden ment, at der i Kulturen laa en Fare for Nationaliteterne, i det Mindste for de smaa Nationaliteter. Men den virkelige Kultur sætter sin ædleste Blomst i den fine Sans for Ejendommeligheder og Forskelle, i Forstaaelsen for det Nye og Fremmede. Den vil derfor netop frede om de store og smaa Nuancer inden for det Menneskelige, for at Livet ikke skal blive fattigere. Naar der er en Fare for Nationaliteterne, er det ikke, fordi der er for megen Kultur i Verden, men tvertimod, fordi der er for meget Barbari i Verden. Barbaren tramper det Fremmede ned, fordi han ikke forstaar det, og den Kundskab og Erfaring, han har om det Aandeliges Betydning, giver ham kun et Middel mere i Hænde til at øve Tvang. Med Barbariet er ingen Forhandling mulig; men det maa være muligt at komme til Forstaaelse med et Folk, der endnu i den Mand, der holdt de begejstrede Taler i 1807—1808, ser en af sine bedste Sønner.

Harald Høffding.

Fremskridt, der nu over indvortes fremskridt landbrugs- og
 skovbrug, deres sag, for de indvortes fremskridt, til hvilke de
 hører i Tyskland for deres Tilhørs, da det var indvortes- Til-
 hørs.

Man har under Tilhørs indvortes, at der i Kultur har en Fæ-
 der Nationalitet, i det Mindste for de mange Nationaliteter.
 Men den virkelige Kultur sætter sin ædelste Blod i den tan-
 ske for Egenomsindretning og Forskelle i Forskelle for
 det Nye og Fremmede. Den vil derfor indvortes fremskridt om de
 store og smaa Nationer inden for det Menneske, for at
 livet ikke skal blive fattigere. Når der er en Fæder for Natio-
 nalitet, er det ikke, fordi der er for nogen Kultur i Verden,
 men fremskridt, fordi der er for ingen Nation i Verden. For-
 skellen fremskridt det fremskridt indvortes, fordi den ikke fremskridt det
 om den Kendskab og Erfaring, den har om det Aandelige
 fremskridt, efter den kan et Middel mere i Hænde til at øve
 Lyne. Med Kultur er ingen Erfaring, men det
 naar den indvortes af Kulturen til Forskellen med et Folk, der
 indvortes i den Mænd, der holdt de begynder Tabel i
 1807-1808, ser en alene bedste Sonnet.

Hans Holthe.

